DOI 10.31909/26168812.2019-(42)-3
УДК 378.14

*Наталія БАРАБАНОВА, Юлія ГРУШЕВСЬКА**

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ДІЛОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ВИШІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

У статті викладені деякі результати дослідження, присвяченого питанням компетентнісного підходу до розробки нових освітніх програм для вітчизняних вишів в умовах глобалізації усіх процесів людської цивілізації.

Автори доводять необхідність і ефективність побудови професіограм для випускників вишів з урахуванням формування соціально-ділової компетентності.

Глобалізаційна культура системи вищої освіти в Україні, в першу чергу, пов'язана з розвитком необхідних для ефективної самореалізації людини компетенцій.

Глобалізація науки, академічна мобільність науковців, необхідність поширення знань про соціальні процеси та умінь їх використання у професійно-ділових, соціокультурних, навчальних ситуаціях впливає на розвиток глобальної освіти, зміну вектору навчання з накопичення знань на можливості їх реалізації у типових ситуаціях соціальної, трудової, наукової взаємодії. Наведено перелік соціокомунікативних компонентів професійної компетентності, що необхідно формувати у випускників закладів вищої освіти. Він має бути адекватним як освітнім стандартам вишів, так і запитам ринку в плані кваліфікаційних характеристик сучасних фахівців.

Автори сподіваються, що у глобалізованому просторі вищої освіти соціокомунікативна компетентність повинна стати однією зі складових інтегрованої кваліфікаційної характеристики випускника будь-якого закладу вищої освіти. Ці висновки стосуються створення «портрету фахівця» будь-якого профілю.

***Ключові слова**: глобалізація вищої освіти, професійна компетенція, соціально-ділова компетентність, компетентнісний підхід до підготовки фахівців*

Постановка проблеми. Сьогодні ми спостерігаємо глобальні повсякчасні зміни у всіх сферах життєдіяльності сучасної людини, швидкість яких відображається і в освітніх процесах. Дослідники сходяться на думці, що при жорсткій конкуренції на ринку ідей і можливостей переваги матиме той фахівець, що володіє найновішими засобами передачі інформації, знає основи наук, має достатню практичну підготовку.

Сучасному суспільству потрібні освічені, моральні, заповзятливі люди, що здатні самостійно приймати відповідальні рішення в ситуації вибору, бути мобільними, динамічними, конструктивними фахівцями, володіти розвиненим почуттям відповідальності за долю країни. Задоволення потреб суспільства вимагає від сучасного фахівця високої культури, професійних знань, соціальної, соціально-ділової активності.

І представники міністерства освіти, і педагоги-методисти, творці нових освітніх програм замислюються над питанням: якою може бути конструктивна стратегія урядів і вищої школи як реакція у відповідь на зростаючу глобалізацію (реформування національних систем вищої освіти по вектору глобалізації або європеїзації)?

В умовах постіндустріального суспільства й глобалізації усіх процесів людської цивілізації цінується фахівець – висококласний професіонал, який формується в умовах нової інформаційної дійсності. У зв'язку з цим освітні програми вишів вже більш 10 років складаються з урахуванням компетентнісного підходу до формування професіограми майбутнього професіонала. Компетентністний підхід означає поступову переорієнтацію домінуючої освітньої парадигми з формуванням теоретичних знань на створення умов для

* *Барабанова Н. – кандиат педагогічних наук, доцент, Національний університет «Одеська юридична академія», Україна; e-mail: proffice@ukr.net; Ю. Грушевська – кандидат філологічних наукт, доцент, Національний університет «Одеська юридична академія», Україна, e-mail: proffice@ukr.net*

оволодіння комплексом професійних компетенцій, що означають здібності випускника до виживання і стійкої життєдіяльності в умовах сучасного багатофакторного соціально-політичного, ринково-економічного, інформаційно і комунікаційно насиченого простору.

Глобалізаційна культура системи вищої освіти в Україні, насамперед, пов'язана з процесом інноваційної освіченості суспільства, з розвитком необхідних для ефективної самореалізації людини компетенцій.

Сьогодні відбувається зародження нового типу університету, якому притаманні такі риси, як оновлення змісту освіти з орієнтацією на інтернаціональні складові, поліпредметний характер освітніх програм, гуманізацію і гуманітаризацію процесу навчання.

Усе це диктує необхідність подальшого аналізу переліку компетенцій, інваріантних до профілю освіти, у навчальних програмах вітчизняних закладів вищої освіти.

Особливу увагу, на нашу думку, необхідно звернути на формування соціально-ділової компетентності випускників вишів, яким належить реалізовувати свої здібності у глобальному соціокомунікативному середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Усвідомлення запитів глобалізованого суспільства на підготовку конкурентоспроможних фахівців диктує нові вагомі складові ключових компетентностей фахівця. Загалом глобалізм розуміється як «світобачення, що базується на баченні світу як єдиного цілого, а людства, - як взаємозв'язаної світової спільноти, в якій загальнопланетарні характеристики переважають і усвідомлюється причетність до загальнолюдських проблем і глобальних процесів»[1], а «застосування глобально-еволюційних уявлень до глобального знання веде до його бачення як інтеграційно-загальнонаукового знання, що отримується в результаті дослідження глобальних процесів і глобальної еволюції, яке в перспективі виявиться фундаментальною основою усієї науки й освіти XXI століття. Це знання може бути використане в глобальній практичній діяльності, спрямованій на виживання цивілізації і збереження біосфери й інших геосфер»[2].

Вчені сходяться на думці про впровадження концепцій випереджаючої / ноосферної освіти, підвалини якої були закладені ще в другій половині XX ст. Урсул А.Д. впевнений, що освітня система, вбираючи наукові знання ноосферно-орієнтованої науки, поступово перетвориться з консервативної системи в випереджаючу, бо тільки така інформаційна система і зможе забезпечити виживання усього людського роду. Тільки уміючи передбачати і прогнозувати, можна буде реалізувати комплекс превентивних, попереджувальних дій, спрямованих на виживання цивілізації [3].

Випереджаюча освіта з її принципами інтеграції, креативності, акмеологічності, фундаменталізації, раціональності[4] має два напрямки: науково-технічний і науково-освітній. Науково-освітній процес повинен відбуватися в настільки прискореному темпі і з такими якісними змінами, що його можна буде вважати науково-освітньою революцією, що розгортається в XXI столітті і важливою складовою частиною інформаційного суспільства (детально: [5]).

Глобалізація науки (до прикладу, академічна мобільність науковців, поширення знань, публікації і цитування, використання для цього інформаційних технологій,

---

[1] Ильин И. В., Урсул А. Д. *Глобалистика и глобальное образование : эволюционный ракурс*, URL: Режим доступа http://www.socionauki.ru/book/files/ygi/059-073.pdf

[2] Урсул А.Д., Урсул Т.А. *Глобальный эволюционизм и глобалистика,* URL: http://misis.ru/Portals/0/Download/SNiT/%D0%93%D0%9B%D0%9E%D0%91%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%AB%D0%99%20%D0%AD%D0%92%D0%9E%D0%9B%D0%AE%D0%A6%D0%98%D0%9E%D0%9D%D0%98%D0%97%D0%9C.pdf

[3] Урсул А.Д. *Опережающее образование и становление информационной цивилизации* URL: http://emag.iis.ru/arc/infosoc/emag.nsf/BPA/4a8063cf79d05aa6c325766300402530

[4] Айнутдинова И. Н. (2010) *Опережающее образование в высшей школе гуманитарного профиля: теоретические основы*. Альманах современной науки и образования, № 3 (34), Ч. I, С. 117-121

[5] Урсул А.Д., Урсул Т.А. *Вказ.праця*

формування міжнародних наукових організацій тощо) впливає на розвиток глобальної освіти, котра насамперед пов'язується з перспективами розвитку відкритої і дистанційної освіти, передусім з використанням мережі Інтернет[6]. Ці тенденції дають можливість окреслити певну комплексну модель компетенцій сучасного професіонала.

У роботі «Концептуалізація моделі ноосферного розвитку сучасного соціуму та освіти інформаційного суспільства» автори виділяють якості майбутнього фахівця, підготовка якого здійснювалась у цьому інформаційному суспільстві. Акцентуємо увагу на декількох. Отож, молодий фахівець «усвідомлює відповідальність вибору способів розумної діяльності, яка узгоджується з екологічними та моральними імперативами; організує свою життєдіяльність на основі універсальної етики; розуміє необхідність стійкого розвитку людства та «коеволюційного» розвитку природи і суспільства; намагається на основі особистої діяльності внести вклад в гармонізацію відносин між суспільством і природою; проявляє толерантність у спілкуванні між людьми і природою; займається самоосвітою, самопізнанням, самоствердженням; формує нові компетентності, що відображають життєдіяльність ноосферної цивілізації» [7].

Реалізуючи міждисциплінарний підхід до створення професіограми майбутнього фахівця, ми узагальнили певні результати досліджень соціологів, психологів, лінгвістів та фахівців із соціальних комунікацій. Учені (Г.М. Андрєєва, М.С. Андріанов, М.О. Василик, В.В. Василькова, Л.А. Введенська, Л.Г. Павлова, В.І. Грачов, М.Д. Ільязова, М.С. Каган, Е. Мерманн, Г.Г. Почепцов, А.В. Соколов та ін.) акцентують увагу на необхідності розвитку комунікативних вмінь та навичок для здійснення процесу професійного спілкування у групі, колективі, команді.

Спираючись на результати проведених нами досліджень змісту освітніх програм технічних та гуманітарних факультетів вітчизняних закладів вищої освіти, можна стверджувати, що для розв'язання проблеми підготовки повноцінних фахівців будь-якого напряму необхідно звернути увагу на формування умов та технологій придбання соціально-ділових знань, умінь та навичок як аспектів професійної компетенції.

Наукові завдання статті. Створення передумов для формування ключових соціально-комунікативних компетенцій сьогодні є головною проблемою «компетентнісного підходу» до підготовки фахівців різних напрямків у вітчизняних вишах. Формування компетентностей вимагає розробки моделей типових комунікативних ситуацій, що співвідносяться із реаліями соціально-ділової взаємодії осіб, що навчаються, в умовах майбутньої соціальної і професійної активності.

Моделювання ситуацій соціально-ділової взаємодії у процесі навчання повинно, на нашу думку, сприяти формуванню (розвитку) соціокомунікативної, соціально-ділової компетентності, а відповідно і подальшій соціалізації особистості в різних сферах діяльності. Формування соціально-ділової компетентності на етапі отримання освіти в майбутньому полегшить її реалізацію у взаємодії із колегами, партнерами, підлеглими і т. д., сприяючи успіху в будь-якому виді діяльності.

Мета статті. Для нашого дослідження становить інтерес проблема формування та розвитку соціально-ділової компетентності випускників вітчизняних вишів в умовах глобалізації освітнього простору. Основна мета статті – ознайомити колег з певними результатами узагальнення та уніфікації основних компонентів соціокомунікативної компетентності випускників для коригування нових професіограм.

Виклад основного матеріалу. У журнальних статтях останніх років і в Інтернет-публікаціях ми знаходимо все нові й нові докази прихильності сучасних педагогів і фахівців-практиків компетентнісного підходу в навчанні, в тому числі – у центрах

---

[6] Урсул А.Д., Урсул Т.А. (2013) *Мегатренды эволюции образования третьего тысячелетия,* Future Human Image, Т.3. С. 80. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/megatrendy-evolyutsii-obrazovaniya-tretiego-tysyacheletiya-1

[7] Воронкова В. Г., Кивлюк О. П., Андрюкайтене Р. (2017) *Концептуалізація моделі ноосферного розвитку сучасного соціуму та освіти інформаційного суспільства.* Гуманітарний вісник ЗДІА, № 68, С. 44.

підвищення кваліфікації, центрах перепідготовки і в корпоративній підготовці фахівців. У системі додаткової та корпоративної освіти (на курсах, тренінгах, семінарах, майстер-класах) використовуються програми, що містять перелік різних компетенцій. Усі вони відповідають професійним потребам конкретних підприємств, компаній, організацій, установ.

У зв'язку з наміченими тенденціями в «безперервному» освітньому процесі завданням викладачів провідних дисциплін у закладах вищої освіти повинно стати визначення загальних і спеціальних компетенцій майбутніх фахівців відповідно до напряму їх професійної підготовки та розробка переліків відповідних компетентностей. До таких в першу чергу необхідно зарахувати соціально-ділову компетентність. У результаті система освіти зможе більш оперативно реагувати на запити ринку праці, надавати більшого значення перспективам працевлаштування випускників, що володіють знаннями, навичками й уміннями необхідного рівня.

Першим орієнтиром у розробці моделі соціокомунікативної компетентності майбутнього фахівця є, безумовно, перелік нормативних документів, в яких наведені державні вимоги до компетенції та кваліфікації випускників закладів вищої освіти.

Як правило, у кваліфікаційних нормативно-методичних документах, що розробляються у певних вишах, простежується загальна основа – рекомендації Міністерства освіти і науки із розробки галузевих стандартів вищої освіти. При цьому залишається відкритим питання про взаємодію теоретиків і практиків в цьому процесі. У документах, які є основою для створення кваліфікаційних рівнів, обов'язково йдеться про професійну компетентність як аспект кваліфікації, проте компоненти цієї компетентності різними авторами проектів освітніх стандартів у різних закладах вищої освіти визначаються й описуються по-різному.

Важливим кроком у процесі модернізації вищої освіти є прийняття урядом України Національної рамки кваліфікацій (НРК), яка є системним і структурованим за компетентностями описом кваліфікаційних рівнів. Кожний освітньо-кваліфікаційний рівень НРК характеризується такими компонентами: знання, уміння, комунікація, автономність, відповідальність, професійна компетентність[8].

Професійна компетенція – компетенція, яка охоплює знання та навички, описує здатність і готовність професійно, на автономному та методологічному принципах виконувати завдання, вирішувати проблеми, оцінювати процес та отримані результати у трудової діяльності. Як правило, автори теоретичних робіт та навчальних програм виділяють два типи компетенцій:

ключові (соціальні і особистісні), що необхідні для адаптації наявних знань до нових вимог і ситуацій у трудовій діяльності та для отримання нових знань, що підрозділяються на соціально-особистісні, загальнонаукові, інструментальні;

професійні, що відносяться до технології трудової діяльності та підрозділяються на загально-професійні та спеціалізовано-професійні.

Можна стверджувати, що для більш обґрунтованого відбору переліку компетентностей необхідно з'ясувати думки і побажання викладачів і студентів-випускників різних факультетів з приводу змісту соціокомунікативного аспекту професійної компетенції фахівців. Дослідження у цьому напрямку нами були зроблені протягом 1998-2017 років та відображені у підручниках, монографіях і наукових статтях.

Вважається, що мова компетенцій є більш адекватною для оцінки результатів освіти, при цьому самі компетенції інтерпретуються як єдина мова для описання академічних і

[8] Про затвердження національної рамки кваліфікацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341, *Офіційний вісник України.* URL: http://ovu.com.ua/articles/475-kabinet-ministriv-ukrayini/publisher. (дата звернення: 20.02.2019)

професійних профілів. Як зауважують окремі науковці, сьогодні по суті відбувається перехід до нової парадигми освіти [9].

Для того, щоб виділити із цілої низки знань, умінь і навичок, які називають автори стандартів і паспортів спеціальності, ті, що становлять соціокомунікативну компетентність фахівців, розглянемо спочатку умови і засоби, якими характеризується процес формування соціокомунікативної компетентності у закладах вищої освіти, особливо у закладах технічного профілю. Далі – порівняємо ці дані із запитами ринку (змістом кваліфікаційних характеристик) і оптимізуємо їх.

Природно, процес модернізації змісту вищої освіти, розробки нових компетентнісних моделей, стандартів відбувається значно повільніше, ніж процес формування потреб сучасного ринку у фахівцях нової формації. Однак ці два процеси пов'язані загальними соціальними і професійними настановами, культурними і національними традиціями тощо. Проникнення в освітні стандарти європейських компетентнісних моделей доповнює їх, але не змінює традиційної вітчизняної основи.

Для початку зводимо в єдину таблицю вибрані з різних навчально-методичних матеріалів, документів і програм компоненти соціально-ділових комунікацій. Приклади були взяті нами із переліків кваліфікацій, програм, стандартів спеціальностей для випускників вишів як технічного, так і гуманітарного напряму освіти. Така вибірка дозволяє узагальнити ті компоненти, які найбільш характерні для формування соціокомунікативної компетентності, інваріантної рівневі освіти (бакалаври, магістри), профілю закладів вищої освіти, майбутній професії, і місцям отримання освіти.

Джерелами інформації для складання зведеної таблиці узагальнених компонентів соціокомунікативної компетентності стали наступні документи: Лист Міністерства освіти і науки України з приводу нормативно-методичного забезпечення створення галузевих стандартів вищої освіти (Міністерство освіти і науки України. 31.07.08 №1/9 484); Вимоги Міністерства освіти і науки до результатів освоєння основної освітньої програми для магістрів за напрямом «Журналістика»; Наказ Міністерства освіти України від 11.10.07 р. N 897 «Про створення робочих груп із розроблення галузевих стандартів вищої освіти». Окрім цього, була зроблена певна вибірка з теоретичних робіт різних авторів з питань компетентнісного підходу до вищої технічної освіти.

Наведена нижче таблиця містить перелік компонентів компетентностей без співвіднесення з конкретними умовами та цілями реалізації[10].

Мета таблиці – демонстрація переліку тих здібностей, знань і умінь, які різні автори називають необхідними в процесі формування соціокомунікативної складової професійної компетенції бакалаврів та магістрів вишів різного напряму підготовки. З будь-якого переліку можна виділити ті компоненти, які будуть найбільш актуальними для моделювання компетентності конкретного фахівця. Важливим є те, що у представників освітніх структур і керівників організацій повинні бути загальні орієнтири в процесі розробки моделей.

Вважаємо, що визначення співвідношень між освітніми стандартами, професійними обов'язками спеціалістів з комунікацій, типовими соціально-діловими ситуаціями та особистісними характеристиками — необхідний крок у розробці ефективної моделі соціокомунікативної компетентності.

---

[9] Вербицкий А. А. (2010) *Личностный и компетентностный подходы в образовании: проблемы интеграции*. М., 336 с.

[10] Барабанова Н.Р. (2018) *Соціокомунікативний аспект професійної компетентності фахівця: аналіз, стратегії розвитку,* Одеса, 316 с.

Таблиця 1

Зведена таблиця компонентів соціокомунікативної компетентності, що формується у закладі вищої освіти

Назв.	Компоненти компетентностей
Загальнокультурні	- здатність до самостійного навчання новим методам дослідження, до зміни наукового і науково-виробничого профілю своєї професійної діяльності; - здатність вільно користуватися рідною та іноземною мовами як засобом ділового спілкування; - здатність самостійно здобувати за допомогою інформаційних технологій і використовувати у практичній діяльності нові знання та уміння, в тому числі в нових галузях знань, безпосередньо не пов'язаних зі сферою діяльності; - здатність самостійно працювати на міжнародному рівні; здатність до соціальної взаємодії на основі прийнятих у суспільстві моральних і правових норм, норм професійної етики, нести відповідальність за підтримання партнерських, довірчих відносин і т. д.
Соціально-особистісні	- здатність до навчання; - здатність до системного мислення; - соціальна адаптивність; - комунікабельність; - здатність удосконалювати і розвивати свій інтелектуальний і культурний рівень; - розвинена мотивація до виконання професійної діяльності; - культура мислення, здатність до узагальнення, аналізу, сприйняття інформації, постановці мети і вибору шляхів її досягнення; - здатність до самостійного навчання новим методам діяльності, готовність до зміни професійно-творчого та наукового профілю своєї діяльності, до зміни соціокультурних і соціальних умов діяльності; - готовність до соціальної взаємодії на основі прийнятих в суспільстві моральних і правових норм, повага до людей, здатність керуватися морально-правовими нормами у професійній діяльності; - здатність до адаптації до нових ситуацій, до активної професійної мобільності; - здатність до використання знань, отриманих в процесі вивчення гуманітарних, соціально-економічних та природничих дисциплін, у своїй професійній діяльності; здатність використовувати поглиблені знання правових і етичних норм під час оцінки наслідків своєї професійної діяльності, під час розробки та здійсненні соціально значущих проектів і т. д.
Інструмен-тальні	- навички роботи з інформацією; - вміння аналізувати, синтезувати і критично резюмувати інформацію; - навички оформлення та подання результатів виконаної роботи; - навички роботи з комп'ютером та іншими технічними засобами перетворення інформації.
Організаційно-управлінські	- здатність здійснювати коригування та контроль комунікаційних програм і заходів; - здатність визначати стратегічні цілі та керувати проектуванням, плануванням, підготовкою та реалізацією комунікаційних кампаній і заходів; - здатність керувати створенням ефективної комунікаційної інфраструктури організації; - використання на практиці вмінь та навичок в організації дослідних і проектних робіт, в управлінні колективом; здатність розвивати лідерські якості, необхідні для управління трудовими процесами.
Комунікативно-мовні	- здатність до усної та письмової комунікації рідною мовою; - знання іноземних мов; - вільне володіння нормами і засобами виразності язика мови спілкування, письмовою та усною промовою в процесі особистісної та професійної комунікації; - нормативне використання необхідних зворотів літературної мови в діловому спілкуванні; - вміння встановлювати і підтримувати мовні контакти за допомогою формул ділового етикету і протоколу; - володіння прийомами оформлення усних і письмових змістовно-смислових єдностей для створення необхідних інформаційних текстів; - володіння прийомами мистецтва красномовства для підтримки усномовної взаємодії; володіння знаннями і вміннями оформлення змісту документів відповідно до профілю та цілей діяльності.

Висновки дослідження та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, в умовах глобалізації освітнього простору відбувається уніфікація технологій компетентнісного підходу до визначення концепції фахівця. Така концепція, на нашу думку, повинна містити аспект формування соціально-ділової компетентності випускників, інваріантної сферам майбутньої діяльності.

Створення уніфікованої моделі нової концепції вищої освіти має враховувати професійні та соціально-ділові компоненти її змісту. Така модель повинна бути інваріантна до умов загальної, спеціальної середньої, вищої і додаткової освіти.

Розробка та реалізація моделі буде можлива лише з урахуванням рівня освіти людини, відбору необхідних і достатніх для конкретних умов і цілей діяльності, знань, умінь і навичок.

Рішення проблеми інтеграції компонентів соціокомунікативної компетентності має бути адекватним як освітнім стандартам закладів вищої освіти, так і запитам ринку в плані кваліфікаційних характеристик сучасних фахівців. У зв'язку з цим ми спробували провести порівняльний аналіз відповідних документів та надати висновки у вигляді формально-змістовної бази для створення інтегрованої моделі компетенції. Однак, перш, ніж говорити про компоненти цієї моделі, уточнимо кілька положень.

1. Соціокомунікативна компетентність повинна стати однією зі складових інтегрованої кваліфікаційної характеристики випускника будь-якого вишу. Наші висновки стосуються створення «портрету фахівця» будь-якого профілю.

2. Усі фахівці, незалежно від отриманої професії, мають усвідомлювати необхідність оволодіння знаннями, уміннями і навичками взаємодії в соціально-діловій сфері, якщо їхні посадові функції реалізуються в системі «людина-людина».

3. Більше за інших потребують розвитку соціокомунікативної компетенції керівники, менеджери різного рівня, адміністратори, бізнесмени, які від самого початку отримали технічну освіту.

4. Компонентами моделі соціокомунікативної професійної компетентності фахівця, інтегрованої в єдиний простір безперервної освіти, повинні стати відібрані й уніфіковані компоненти поведінкового та змістовно-смислового рівнів. Інтеграція у відповідних документах професійної та соціально-ділової компетентності забезпечить узгодженість і структурує зміст освітніх стандартів, що досить перспективно для стабільного розвитку організацій і підприємств, які наймають на роботу фахівців необхідного рівня компетентності.

5. Моделювання інтегрованої системи компонентів соціально-ділової компетентності передбачає наступні етапи:

- оптимізація соціокомунікативних знань і умінь, необхідних у конкретній трудовій сфері;
- відбір і організація типових для цієї сфери ситуацій професійної взаємодії;
- конкретизація рольових установок комунікантів в типових комунікативних ситуаціях соціально-ділової комунікації;
- відбір і організація формальних і змістовно-смислових (мовних) єдностей, що забезпечують взаєморозуміння комунікантів.

Підводячи підсумки, необхідно зауважити, що інтегрована система соціально-ділової компетентності, компоненти якої узагальнювались нами у ряді досліджень, може моделюватися як в узагальненому варіанті, так і в окремих аспектах, що співвідносяться з цілями, рольовими настановами, умовами і зв'язками (відносинами) учасників професійного спілкування.

REFERENCES

Aynutdinova I. N. (2010) Operezhayuschee obrazovanie v vyisshey shkole gumanitarnogo profilya: teoreticheskie osnovyi. Almanah sovremennoy nauki i obrazovaniya. № 3 (34). Ch. I. P. 117-121. [in Russian] URL: http://scjournal.ru/articles/issn_1993-5552_2010_3-1_33.pdf.

Barabanova N.R. (2018) Sociokomunikaty`vny`j aspekt profesijnoyi kompetentnosti fakcivcya: analiz, strategiyi rozvy`tku : monografiya. Odesa,. 316 p. [in Ukrainian].

Ilin I. V., Ursul A. D. Globalistika i globalnoe obrazovanie : evolyutsionnyiy rakurs [in Russian] URL: http://www.socionauki.ru/book/files/ygi/059-073.pdf.

Pro zatverdzhennya nacional`noyi ramky` kvalifikacij: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny` vid 23 ly`stopada 2011 r. № 1341 / Oficijny`j visny`k Ukrayiny`. [in Ukrainian]. URL: http://ovu.com.ua/articles/475-kabinet-ministriv-ukrayini/publisher.

Ursul A.D. Operezhayuschee obrazovanie i stanovlenie informatsionnoy tsivilizatsii [in Russian] URL: http://emag.iis.ru/arc/infosoc/emag.nsf/BPA/4a8063cf79d05aa6c325766300402530

Ursul A.D., Ursul T.A. Globalnyiy evolyutsionizm i globalistika. [in Russian]. URL: http://misis.ru/Portals/0/Download/SNiT/%D0%93%D0%9B%D0%9E%D0%91%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%AB%D0%99%20%D0%AD%D0%92%D0%9E%D0%9B%D0%AE%D0%A6%D0%98%D0%9E%D0%9D%D0%98%D0%97%D0%9C.pdf

Ursul A.D., Ursul T.A. (2013) Megatrendyi evolyutsii obrazovaniya tretego tyisyacheletiya Future Human Image. T.3. P. 39-95 [in Russian] URL: https://cyberleninka.ru/article/n/megatrendy-evolyutsii-obrazovaniya-tretiego-tysyacheletiya-1.

Verbitskiy A. A. (2010) Lichnostnyiy i kompetentnostnyiy podhodyi v obrazovanii: problemyi integratsii. [in Russian] M., 336 p.

Voronkova V. G., Ky`vlyuk O. P., Andryukajtene R. (2017) Konceptualizaciya modeli noosfernogo rozvy`tku suchasnogo sociumu ta osvity` informacijnogo suspil`stva. Gumanitarny`j visny`k ZDIA. № 68. P.33-48. [in Ukrainian].

Barabanova N., Hrushevska Y. Formation of social-business competence of university graduates during globalization of educational environment

The article presents some results of the research devoted to questions of the competent approach to the development of new educational programs for domestic institutions of higher education under conditions of globalization of all processes of human civilization.

Modern society needs educated, moral, enterprising people, able to make responsible decisions in a situation of choice, be mobile, dynamic, constructive specialists, have a developed sense of responsibility for the fate of the country. Meeting the needs of society requires a modern specialist a high level of culture, professional knowledge, social and business activity.

The authors prove the necessity and efficiency of constructing professionograms for graduates in view of the formation of social and business competence as an aspect of professional competence.

The globalization culture of the higher education system in Ukraine, above all, is connected with the development of the competences necessary for the effective self-realization of the person.

The globalization of science, the academic mobility of scholars, the need to disseminate knowledge about social processes and their use in professional, business, socio-cultural, and educational situations affects the development of global education, the change of the vector of training on knowledge accumulation on the possibilities of their implementation in typical situations of social, labor, scientific interactions.

The article lists the socio-communicative components of professional competence that must be developed in graduates of higher education institutions. It should be adequate to both the educational standards of institutions and to market demands in terms of qualification characteristics of modern specialists.

The authors hope that in the globalized space of higher education socio-communicative competence should become one of the components of the integrated qualification characteristics of a graduate of any higher education. These conclusions relate to the creation of a «portrait of a specialist» of any profile.

Key words: *globalization of higher education, professional competence, social and business competence, competence approach to training of specialists.*